

PRAWO I CZAS

KSIĘGA JUBILEUSZOWA
Z OKAZJI 80-LECIA URODZIN
PROFESORA ADAMA LITYŃSKIEGO

Redakcja

Maciej Borski Dorota Fleszer
Andrzej Pokora Anna Rogacka-Łukasik

PRAWO I CZAS

**KSIEGA JUBILEUSZOWA
Z OKAZJI 80-LECIA URODZIN
PROFESORA ADAMA LITYŃSKIEGO**

PRAWO I CZAS

**KSIĘGA JUBILEUSZOWA
Z OKAZJI 80-LECIA URODZIN
PROFESORA ADAMA LITYŃSKIEGO**

Redakcja

Maciej Borski
Dorota Fleszer
Andrzej Pokora
Anna Rogacka-Łukasik

Sosnowiec 2020

Recenzenci

dr hab. Radosław Koper, prof. UŚ

dr hab. Michał Bożek, prof. UŚ

dr hab. Bolesław Maciej Ćwiertniak, prof. WSH

Redaktor Oficyny Wydawniczej „Humanitas”

Danuta Dziewięcka

Projekt okładki

Bartłomiej Dudek

Copyright by

Oficina Wydawnicza „Humanitas”

ul. Kilińskiego 43

41-200 Sosnowiec

tel.: 32 363 12 25

e-mail: wydawnictwo@humanitas.edu.pl

dystribucja@humanitas.edu.pl

ISBN: 978-83-66165-53-3

Sosnowiec 2020

Fotografia prof. dr. hab. Adama Lityńskiego pochodzi z książki

*O prawie i jego dziejach księgi dwie. Studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu
w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin.*

Ks. 1 / kom. red. Marian Mikołajczyk [et al.], Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku,
Białystok 2010

SPIS TREŚCI

Profesorowi Adamowi Lityńskiemu w osiemdziesięciolecie Jego urodzin Od Redaktorów	11
Słowo od JM Rektora Wyższej Szkoły Humanitas	13
Profesor Adam Lityński – uczony, nauczyciel akademicki, przyjaciel studentów	16
Wykaz publikacji Profesora Adama Lityńskiego	21
I. AB IOVE PRINCIPIUM, CZYLI ZACZYNAMY OD NAJWAŻNIEJSZEGO	
Dariusz Rozmus <i>Pytanie o początki prawa.....</i>	47
Marian Mikołajczyk <i>O zaleceniach Rady Nieustającej z lat 1782–1783 dotyczących kary śmierci i kary pozbawienia wolności oraz o ich realizacji w praktyce miejskiego sądu gnieźnieńskiego.....</i>	59
Wacław Uruszczał <i>Prawo i czas. Reguła prawa Qui prior est tempore, potior est iure w średniowiecznym i nowożytnym prawie kanonicznym</i>	70
Piotr Feczko <i>Organ administracji w rozwoju dziejowym administracji publicznej oraz prawa administracyjnego.....</i>	81
II. HISTORIA VITAE MAGISTRA (EST)	
Sławomir Tkacz <i>„Narady nad teorią prawa” – problemy i polemiki.....</i>	93
Grzegorz Nancka <i>Kilka przykładów odniesień do prawa rzymskiego w orzecznictwie Sądu Najwyższego w Polsce międzywojennej.....</i>	108
Andrzej Marian Świątkowski <i>Strajki według prawa polskiego</i>	120
Łucja Kobroń-Gąsiorowska <i>Kierunki rozwoju ustawodawstwa związkowego w II RP.....</i>	139

Katarzyna Szlachta-Kisiel <i>Ewolucja ryzyka niezdolności do pracy.....</i>	154
---	-----

Wojciech Papis <i>Ustroje majątkowe małżeńskie w okresie II Rzeczypospolitej w latach 1918–1939</i>	187
---	-----

Małgorzata Skawińska <i>Przestępstwo nadużycia zaufania z art. 296 § 1 k.k. w ujęciu historycznym.....</i>	206
--	-----

III. AD MELIORA TEMPORA – DO ZOBACZENIA W LEPSZYCH CZASACH

Anna Stawarska-Rippel <i>O instrumentalnym wykorzystywaniu prawa – ustrój polityczny i gospodarczy w orzecznictwie Sądu Najwyższego pierwszych lat Polski Ludowej</i>	231
---	-----

Józef Koredczuk <i>„Niepasujący władzy” na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1945–1956.....</i>	245
--	-----

Adam Drozdek, Katarzyna Machalica-Drozdek <i>Kształtowanie się struktury administracji celnej w Polsce w latach 1944–2019.....</i>	260
--	-----

Andrzej Pokora <i>Ewolucja stosunków majątkowych między małżonkami w Polsce Ludowej w latach 1945–1965. Od unifikacji do kodyfikacji</i>	272
--	-----

Tomasz Szczygiel <i>Posel Stanisław Stomma o prawie sądowym i jego kodyfikacji na forum Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1958–1971).....</i>	285
--	-----

Tomasz Świętnicki <i>Historia związków zawodowych w PRL</i>	301
---	-----

Aneta Krasuń <i>Ewolucja orzecznictwa sądowego na przestrzeni lat 1976–2016 dotyczącego utraty zaufania jako przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę.....</i>	313
---	-----

Kamil Majewski <i>Czynności bankowe na tle historyczno-prawnym (1918–2019).....</i>	332
---	-----

Elżbieta Romanowska <i>Sprawa karna prokuratora Witolda Rozwensa w latach 1978–1980</i>	355
---	-----

IV. FINIS CORONAT OPUS

Anna Kalisz

Zarys rozwoju i wyzwania przyszłości ochrony praw człowieka w Europie..... 375

Jan Iwanek

Konstytucyjna pozycja Consejo de Estado w ustroju Hiszpanii 394

Dorota Fleszer

*Znaczenie konstytucyjnej zasady pomocniczości
dla realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.....* 409

Maciej Borski

*Kilka uwag na temat zmiany podejścia do likwidacji
barier w komunikowaniu się przez osoby niesłyszące w Polsce* 424

Jerzy Konieczny

Ewolucja teoretycznych podstaw klasycznej ekspertyzy kryminalistycznej..... 443

Jan Kil

*Przemiany modelu polskiego procesu karnego
w latach 2013–2015 – zagadnienia wybrane.....* 457

Michał Grudecki

*Wolność jednostki jako element kolizyjny
w procesie kryminalizacji i kontratypizacji.....* 470

Beata Baran

*Model postępowania dyscyplinarnego funkcjonariuszy
Służby Celno-Skarbowej w ujęciu kinetyczno-temporalnym* 485

Marian Andrzej Liwo

*Dynamizm rozwojowy i dyferencja regulacji prawnych
w zakresie ochrony zdrowia i życia pracowników w środowisku pracy.....* 497

Magdalena Gurdek

*Presja czasu towarzysząca pracom nad ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r.
– rzeczywiście konieczność czy sposób na wygraną?* 512

Marta Nikodemowska

*Przeobrażenia i różnicowanie pojęcia prawnego „rodzina”
(ze szczególnym uwzględnieniem prawa administracyjnego) – zagadnienia wybrane.....* 549

Paula Białkowska, Monika Kapusta

*Instytucja pozwolenia na budowę oraz przesłanki
jego uzyskania – ujęcie historyczno-prawne.....* 566

Aleksander Słysz

Futurologia a prawo podatkowe

- czynniki determinujące przyszły kształt prawa podatkowego..... 583

Mariusz Śladkowski

Obowiązki zawodowego pełnomocnika w cywilnym postępowaniu

dowodowym w systemie dyskrecyjnej władzy sędziego..... 604

Ewa Wójcicka

Ewolucja statusu ustrojowego referendarza sądowego w prawie polskim 619

Tomasz Miśkiewicz

Przeważająca działalność w aspekcie praktycznym w rozumieniu ustawy

o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre dni..... 637

Anna Rogacka-Łukasik

Ochrona konsumenta przez informację

z perspektywy czasu. Dobry czy zły kierunek?..... 652

Jan Ciechorski

Rozwój odpowiedzialności odszkodowawczej

samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej..... 673

fot. Jerzy Banasiuk

PROFESOROWI ADAMOWI LITYŃSKIEMU W OSIEMDZIESIĘCIOLECIE JEGO URODZIN

Od Redaktorów

Szanowny Panie Profesorze!

Zasługi Profesora Adama Lityńskiego dla rozwoju polskiej nauki w zakresie historii prawa są ogromne. Nie sposób ich wyliczyć w całości. Imponująca liczba opracowań Profesora w sposób niezwykle istotny wzbogaca naukę prawa, a w szczególności historię prawa. Stale, w dalszym ciągu pomnażany dorobek naukowy Profesora Adama Lityńskiego, obejmuje kilkaset pozycji, do których sięgają bardzo szeroko inni autorzy. Charakterystyczną cechą tego dorobku jest jednakowoż nie jego objętość, lecz treść. W swoich pracach Profesor przedstawił własne oryginalne koncepcje i myśli, które odnoszą się do podejmowanych przez Niego problemów badawczych. Rozważania naukowe Profesora zawsze mają ten szczególny i wyjątkowy walor, że trafiają w istotę rzeczy i, co ważne, przedstawiają w nowym świetle dawne i obecne zjawiska społeczno-historyczne i kulturowo-historyczne przy poszanowaniu cudzych racji i cudzych poglądów. Dyskusja z Panem Profesorem wymaga nie tylko ogromnej wiedzy, ale również wnikliwej analizy i poszukiwań własnych twórczych rozwiązań przy jednoczesnym podejmowaniu zagadnień historycznie najtrudniejszych.

W swojej działalności Profesor Adam Lityński, który jest pełen gorącej życzliwości, nie ogranicza się jedynie do własnej pracy naukowej. Jego szczególną troską jest zawsze rozwój otaczających Go pracowników naukowych i postępy kształconych przez Niego studentów. Każdy z pracowników naukowych Instytutu Nauk Prawnych Wyższej Szkoły Humanitas może liczyć na Jego pomoc i życzliwość. Cechującą Profesora niezwykłą wrażliwość na inne zapatrywania pozwala Jego studentom na własne naukowe przedsięwzięcia, pozostając z Profesorem w żywym intelektualnym kontakcie. Wszystko to składa się na wyjątkową aurę otaczającą osobę i działalność naukową Profesora Adama Lityńskiego, aurę, którą może stworzyć wyłącznie sam wielki uczynek, człowiek o wspaniałym charakterze i niecodziennym uroku osobistym.

Niezwykłe życzliwe nastawienie Profesora Adama Lityńskiego do studentów, z jednoczesnym połączeniem Jego umiejętności i wiedzy, zawsze wywołuje wielki entuzjazm wśród słuchaczy wygłaszanych przez Niego pasjonujących wykładów, zaś powstające pod Jego opieką naukową prace dyplomowe i magisterskie wykazują bardzo wysoki poziom merytoryczny.

Mamy wyjątkowy zaszczyt i radość współpracować z Szanownym Jubilatem, wybitnym naukowcem, ale co niezmiernie ważne – Wielkim Człowiekiem, któremu zawdzięczamy tak wiele. Możemy z radością powiedzieć, że wychowaliśmy się pod Jego szeroko rozumianą opieką naukową, niezależną od pory dnia i okoliczności.

Niech niniejszy zbiór studiów będzie wyrazem naszego uznania i szacunku dla dorobku Profesora Adama Lityńskiego oraz skromnym wyrazem wielkiej wdzięczności i gorących powinszowań Jego przyjaciół, kolegów oraz uczniów.

W tym miejscu pragniemy podziękować wszystkim Autorom tekstów za wkład naukowy w niniejszą Księgę. Dzięki nim mogła ona powstać i uświetnić osiemdziesiąte urodziny Pana Profesora. Serdeczne podziękowania kierujemy do Szanownych Recenzentów tekstów zawartych w Księdze: dr. hab., prof. WSH Bolesława Ćwiertniaka, dr. hab., prof. UŚ Michała Bożka oraz dr. hab., prof. UŚ Radosława Kopra za trud włożony w przygotowanie recenzji tak wielu tekstów naukowych. Dziękujemy również Uczelni, jak również Oficynie Wydawniczej „Humanitas”, a w szczególności Pani Redaktor mgr Danucie Dziewięckiej za serdeczność i pomoc w wydaniu niniejszej Księgi.

dr hab. Maciej Borski
dr hab. Dorota Fleszer
dr Andrzej Pokora
dr Anna Rogacka-Łukasik

SŁOWO OD JM REKTORA WYŻSZEJ SZKOŁY HUMANITAS

Eric Heinz Lenneberg, wybitny amerykański językoznawca, zapytany w jednym z wywiadów o wzorzec normatywny uczonego, odpowiedział, że aby być prawdziwym naukowcem, nie wystarczy dążyć do odkrywania prawdy, ale trzeba też umieć sprawić, by inni chcieli od nas tę prawdę poznawać, by nieustannie odczuwali potrzebę przebywania w kręgu oddziaływania owej prawdy. Jeśliby przyjąć kryterium zaproponowane przez Lenneberga za obowiązujące, nie ulega wątpliwości, że prof. dr hab. Adam Lityński jest naukowcem najprawdziwszym z prawdziwych.

Przez blisko 16 lat mojej pracy zawodowej w szkolnictwie wyższym, a wcześniej w okresie studiów, poznałem kilkuset uczonych, w tym najwybitniejszych profesorów najbardziej renomowanych światowych uniwersytetów. Byli wśród nich, jak w każdym środowisku, ludzie bardzo różni, tak pod względem naukowego dorobku, jak i osobowości, charakteru, temperamentu czy umiejętności i kompetencji społecznych. Ale na tle tej wielkiej mozaiki akademickich person i intelektualnych autorytetów z pewnością znacząco wyróżnia się postać Profesora Adama Lityńskiego. Gdyby ktoś mnie, jak niegdyś Lenneberga, zapytał o wzór profesora uniwersytetu, nie szukałbym opisów i metacharakterystyk, ale wskazał konkretny przykład. Przykład Adama Lityńskiego.

Gdy piszę podobne teksty jak ten, zwykle targają mną wątpliwości, czy użyte słowa nie są zbyt górnolotne, czy nie brzmią pretensjonalnie i przez to nieautentycznie. Tym razem takich wątpliwości nie mam. Mogę z pełnym przekonaniem użyć słów patetycznych, w głębokim przeświadczeniu, że oddadzą one istotę rzeczy i najwłaściwiej opiszą sylwetkę Dostojnego Jubilata. Dla mnie Profesor Adam Lityński jest symbolem najwyższych kompetencji naukowych i wielkiej wiedzy, ale także akademickiej kultury, otwartości, życzliwości, sprawiedliwości i uczciwości wobec drugiego Człowieka. Posiada zatem wszystkie te cechy, które sprawiają, że – by ponownie odwołać się do słów Erica Lenneberga – uczniowie i współpracownicy Mistrza, nawet ci, którzy stanęli na Jego drodze wiele lat temu, wciąż odczuwają potrzebę przebywania w kręgu oddziaływania prawd i wartości głoszonych i uosabianych przez Profesora Adama Lityńskiego. A to chyba największy sukces, jaki może osiągnąć uczony...